

Грибок Н. Н.

ОПЫТ ВНЕДРЕНИЯ ИНТЕРАКТИВНЫХ ФОРМ И МЕТОДОВ ОБУЧЕНИЯ
СТУДЕНТОВ СПЕЦИАЛЬНОЙ МЕДИЦИНСКОЙ ГРУППЫ

В данной статье рассмотрены возможности применения интерактивных форм и методов обучения в процессе теоретической подготовки по физическому воспитанию студентов специальной медицинской группы. Показаны примеры применения интерактивных методов обучения в рамках факультативного курса по физическому воспитанию с направленностью на повышение уровня сформированности культуры здоровья студентов специальной медицинской группы. Установлено, что предложенные интерактивные формы и методы позволяют более глубоко и качественно усваивать учебный материал, способствуют творческому его использованию в контексте формирования культуры здоровья студентов специальной медицинской группы.

Ключевые слова: интерактивные формы и методы обучения, студенты специальной медицинской группы, здоровье, культура здоровья.

Gribok N. N.

THE EXPERIENCE OF INTRODUCING INTERACTIVE FORMS AND METHODS OF TEACHING
OF STUDENTS OF A SPECIAL MEDICAL GROUP

The article considers the possibility of using interactive forms and methods of teaching during holding theoretical lessons in physical training of students of a special medical group. Examples of using interactive forms and methods of teaching of students of a special medical group in physical training, are shown, such as: lecture together, lecture with premeditated errors, «round table» in case of additional material of theoretical section of the educational program for physical education students of special medical group that is a part of meaningful lines «Spiritual Health», «Mental Health» and «Physical Health». It is determined that proposed interactive techniques allow to effectively implement training, educational and development functions of the pedagogical process, facilitate deeper and with higher quality of learning on formation, preservation and strengthening of all aspects of health (spiritual, mental, physical), developing and improving intellectual skills, productive and creative thinking, and can actively shape the professional social skills of future professionals. The use of interactive methods of teaching not only helps to assimilate knowledge better but also promotes creative development, which is essential for improving the individual health system. For teacher such way of organizing training is an effective way of receiving feedback that contributes capacity to effectively adjust the process of mastering of knowledge and skills, to organize consultative assistance for students. Thus, the use of interactive forms and methods of teaching plays an extremely important role in increasing the level of health culture of students of special medical group.

Key words: interactive forms and methods of learning, students of special medical group, culture of health.

УДК 378:001.89:656.61.052

Дягилева О.С.*

НАУКОВО-ДОСЛІДНА РОБОТА КУРСАНТІВ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА
НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОГО СЕРЕДОВИЩА ВНЗ МОРСЬКОГО ПРОФІЛЮ

У статті розглядається проблема науково-дослідної роботи курсантів вищих навчальних закладів морського профілю. Обґрунтовано, що здійснення якісної професійної підготовки, формування професійних компетентностей фахівця морського профілю не можливе без взаємодії навчально-виховної та науково-дослідної складових, оскільки лише за таких умов морські вищі навчальні заклади випускатимуть фахівців, які відповідають вимогам науково-технічного прогресу, сучасним соціокультурним нормам, вимогам світового ринку праці. Розкрито сутність науково-дослідної роботи курсантів як невід'ємної складової науково-

* Дягилева О.С.*

дослідницького середовища морського ВНЗ, окреслено основні напрямки її здійснення та умови організації.

Ключові слова: науково-дослідна робота, науково-дослідницьке середовище, курсанти, вищі навчальні заклади морського профілю.

Перебудова національної вищої школи на основі європейських стандартів; масштабні соціально-економічні перетворення, що відбуваються в Україні; розвиток ринкових відносин, підвищення вимог до майбутніх випускників, орієнтованих на нові реалії життя, інтелектуально та духовно розвинених [3], із глибокими знаннями іноземної мови, соціокультурних відмінностей вимагають високої якості підготовки фахівців у вищих морських навчальних закладах. Зазначене передбачає посилення ролі науково-дослідницької роботи [7], створення умов для формування у курсантів творчого мислення та компетенцій, які характеризують їхню спроможність відображати основні вимоги освітньо-кваліфікаційної характеристики фахівця морської галузі.

Здійснення якісної професійної підготовки, формування професійних компетентностей фахівця морського профілю передбачає невід'ємну взаємодію навчальної-виховної та науково-дослідної складових, оскільки лише за таких умов морські вищі навчальні заклади випускатимуть фахівців, які відповідають вимогам науково-технічного прогресу, сучасним соціокультурним нормам, системі аксіологічних орієнтирів суспільства, вимогам світового ринку праці.

Останнім часом педагогічна наука збагатилася результатами досліджень з проблеми організації науково-дослідної роботи у вищих навчальних закладах освіти. Так, визначення мети і завдань, розкриття функції та специфіки науково-дослідної роботи, обґрунтування її ролі й місця в процесі реформування вищої освіти здійснено в публікаціях В. Андрущенка, В. Кременя, В. Курила, С. Шейка. Науково-дослідну роботу студентів як елемент підготовки майбутніх фахівців розглядають З. Єсарєва, Н. Яковлева; особливості організації науково-дослідної роботи студентів проаналізовано В. Сіденко, В. Шевченко; прикладне вивчення проблеми висвітлено Л. Квіткіною, П. Кравчуком; місце й роль наукових досліджень студентів у системі вищої освіти визначено Л. Авдеевою; можливості науково-дослідної й навчально-дослідної роботи показані Ф. Філіпповим і В. Шостаковським. Досліджується також сама наукова діяльність ВНЗ, її специфіка, види (Ю. Васильєв, Ф. Волков, Г. Засобіна), а також система організації та управління вищівською наукою (В. Марєєв). Зміст, форми і методи науково-дослідної роботи у вищих навчальних закладах були предметом наукових досліджень М. Добрускіна, Г. Лахтіна, О. Мурашко, Н. Недодатко.

Водночас, незважаючи на значну кількість досліджень, накопиченого досвіду здійснення науково-дослідної роботи у вищих навчальних закладах, проблема науково-дослідної роботи курсантів морських ВНЗ розкрита недостатньо.

Мета статті – визначити сутність науково-дослідної роботи курсантів як важливої частини науково-дослідницького середовища морських ВНЗ.

Розвиток системи освіти, як наголошено в Національній стратегії розвитку освіти України на 2012–2021 роки [6], ґрунтується на забезпеченні пріоритетності розвитку науки та науково-технічного потенціалу ВНЗ; генеруванні інноваційних ідей, їх визначенні, відборі та забезпеченні впровадження; формуванні відкритої інформаційно-аналітичної бази новацій в усіх підсистемах освіти тощо.

Аналіз наукових праць з проблеми дослідження, зокрема робіт Ю. Козловського [2], свідчить, що науково-дослідна робота курсантів є одним із найважливіших засобів підвищення якості підготовки та виховання фахівців з вищою освітою морського профілю, здатних мобільно і творчо застосовувати у професійній діяльності, яка у переважній більшості здійснюється на міжнародному рівні, найновіші досягнення науково-технічного прогресу. Сучасний фахівець морської галузі повинен не тільки

володіти досягненнями сучасної науки та новітніми технологіями, а й після закінчення навчання самостійно вирішувати серйозні наукові завдання, йти в рівень з передовими ідеями теорії та практики новітніх досліджень, що забезпечує його професійну мобільність і конкурентоспроможність на світовому ринку праці. Отже, стратегія і тактика підготовки фахівців в умовах морських ВНЗ ґрунтуються на принципах інтеграції науки й освіти.

Науково-дослідна робота є органічною частиною й обов'язковою умовою успішної діяльності вищого навчального закладу морського профілю, оскільки втілення наукових розробок у навчальний процес не лише змінює зміст і значення навчальних дисциплін, а й підказує нові форми та методи проведення процесу професійної підготовки майбутніх фахівців морської галузі. Курсанти не лише отримують найновішу наукову практичну інформацію від викладачів на заняттях, а й безпосередньо беруть участь у наукових дослідженнях. Як зазначає М. Кулакова [5] набуття фаху базується на основі практичного досвіду, в процесі активної, пізнавальної, творчої, дослідницької та пошукової діяльності курсантів. Відтак головна функція науково-дослідної роботи в морському вищі полягає в удосконаленні навчального процесу шляхом відображення сучасних світових і вітчизняних наукових досягнень у навчальній діяльності.

Головне призначення науково-дослідної роботи курсантів морських ВНЗ полягає у:

- у прищепленні початкових систематичних навичок виконання теоретичних та експериментальних науково-дослідних робіт;
- у забезпеченні стійкого та глибокого засвоєння знань з фахових і суспільно-політичних дисциплін;
- у розвитку творчого, аналітичного мислення, здатності до творчої роботи за фахом, розширення творчого світогляду;
- у виробленні вміння залучати теоретичні знання для вирішення професійних завдань;
- у формуванні потреби й уміння самостійно поповнювати свої знання за фахом [1].

Отже, система організації науково-дослідницької діяльності курсантів у морських ВНЗ спрямована на забезпечення відповідних умов для розвитку їх творчої ініціативи та індивідуальних здібностей. Успішне оволодіння курсантами фахом забезпечується шляхом дотримання таких умов організації науково-дослідницької діяльності:

- рання орієнтація та націлення курсантів, починаючи з I курсу, до науково-дослідної роботи (курсант має зорієнтуватися, яка тема зацікавила його найбільше, й активно працювати над нею протягом усього періоду навчання);
- поетапне ускладнення завдань науково-дослідної роботи з орієнтацією на майбутню спеціальність;
- забезпечення безперервного та тісного зв'язку наукової роботи курсантів старших і молодших курсів.

Набуті за таких умов наукові знання, уміння й навички допомагають майбутнім фахівцям сформуванню відповідних компетенцій для обраної діяльності в морській галузі, сприяють розвитку креативних рис особистості, створенню умов генерувати ідеї та здатності втілювати їх у практичну діяльність. З цією метою саме й формується відповідне науково-дослідницьке середовище у вищих навчальних закладах морського профілю.

Аналіз науково-дослідної роботи курсантів у морських вищих навчальних закладах міста Херсона засвідчив, що її успішність залежить від результату двох взаємодоповнюючих процесів: навчання курсантів основ дослідницької роботи, організації та методики наукового пошуку та проведення курсантами перших самостійних наукових досліджень у рамках навчально-наукової роботи під керівництвом науковців-викладачів. Підсумки науково-дослідної роботи відображаються в нових

курсах, лекціях, семінарських і лабораторних заняттях. До того ж зміст і структура науково-дослідницької діяльності курсантів забезпечують послідовність засобів і форм уведення її до навчального плану, зумовлюють наступність її від курсу до курсу, від кафедри до кафедри, від однієї дисципліни до іншої, від одних видів занять до інших. Така організація науково-дослідної роботи курсантів створює необхідні умови для формування та розширення у них наукового світогляду й ерудиції; сприяє розвитку творчого мислення та індивідуальних здібностей до засвоєння навчальних предметів, ініціативи, здатності застосовувати теоретичні знання в професійній діяльності, опануванню методологією та методами наукового дослідження, прищепленню навичок самостійної науково-дослідної роботи. Наукові дослідження розкривають студентам широке коло різноманітних наукових проблем, виховують прагнення до самоосвіти, до творчості. А залучення майбутніх фахівців до наукової роботи кафедри на засадах співробітництва студентів і викладачів виховує риси дослідника, що в свою чергу сприяє зростанню рівня вітчизняної морської галузі. Вважаємо, що науково-дослідна робота курсантів морських ВНЗ є важливим засобом формування їх готовності до професійної діяльності в морській галузі у процесі тісної взаємодії аудиторної та позааудиторної діяльності курсантів, посилення її практичної спрямованості, зменшення репродуктивної діяльності курсантів до участі в наукових, інноваційних проектах.

Аналізуючи науково-дослідницьке середовище Херсонської державної морської академії, зазначимо, що наукова діяльність курсантів і студентів здійснюється за такими основними напрямками: робота курсантів у проблемних групах, створених на кафедрах науково-творчих колективів, участь у виконанні науково-дослідних тем кафедр, участь у всеукраїнських олімпіадах та конкурсах студентських наукових робіт, апробація результатів наукових досліджень курсантів на студентських наукових конференціях, семінарах-практикумах тощо.

Важливою ланкою науково-дослідної роботи є наукове товариство курсантів, яке здійснює організаційну та науково-методичну роботу з обдарованою молоддю, створює сприятливі умови для розвитку та реалізації творчих здібностей курсантів, залучає їх до активної науково-дослідної діяльності. Діяльність наукового товариства курсантів спрямовано на вирішення таких завдань: активізація різних видів пошукової, навчально-дослідницької діяльності курсантів з метою забезпечення глибшого та повнішого оволодіння обраною спеціальністю, формування навичок самостійного проведення наукових досліджень і творчого підходу до вирішення актуальних науково-практичних і теоретичних проблем; залучення обдарованих курсантів до активної участі у науково-дослідній роботі кафедр, факультетів у складі наукових проблемних груп і гуртків; надання організаційної, методичної та практичної допомоги курсантам у реалізації їх творчих ідей, пропозицій та ін.; заохочення курсантів, які досягли високих успіхів у науково-дослідній роботі; участь в організації та сприяння проведенню всеукраїнських олімпіад з дисциплін і спеціальностей; сприяння підготовці матеріалів для участі кращих курсантів у виконанні зовнішніх програм, отримання відповідних стипендій і грантів.

Згідно з окресленими завданнями наукове товариство курсантів здійснює організаційне та методичне забезпечення заходів з пошуку, відбору та навчання талановитої молоді для організації її активної участі в науково-дослідній роботі; проведення студентських олімпіад; організацію конкурсів наукових проектів; відбір кращих курсових і дипломних робіт та їх популяризацію; підготовку наукових конференцій, шкіл-семінарів, круглих столів, різних творчих змагань. Крім цього наукове товариство курсантів вносить конкретні пропозиції з удосконалення науково-методичної роботи з обдарованою молоддю, активізації її участі у наукових дослідженнях; сприяє створенню творчих студентських колективів та організацій, їх ефективній діяльності; вивчає, узагальнює та поширює передовий досвід вищих

навчальних і академічних закладів з питань організації науково-дослідної роботи студентів; здійснює попередній відбір та апробацію кращих курсантських робіт і надає їх для участі у конкурсах.

Отже, сучасний процес підготовки фахівців у морських вишах сприяє активному залученню курсантів до науково-дослідницької діяльності, їхньому оволодінню основами методології, теорії, технології наукового пізнання, формування навичок й умінь пошукової роботи та їх використання в суспільній практиці, достатньо швидкому залученню до професійної діяльності, адаптуванню до сучасних вимог та потреб інноваційно-інформаційного суспільства, успішної реалізації в науковій роботі.

Таким чином, науково-дослідна робота курсантів морського ВНЗ – це своєрідна унікальна модель самовдосконалення, самопізнання, а відтак – підвищення інтелектуальної, комунікаційної, інформаційної, духовної культури майбутнього фахівця. Участь курсантів у наукових дослідженнях розвиває їх інтерес до науки, навчання, внаслідок чого підвищується якість підготовки фахівців, що у майбутньому сприятиме зростанню вітчизняної морської галузі. Науково-дослідна робота курсантів як складова фахової підготовки сприяє підвищенню наукового рівня освіти, розвитку творчого підходу до розв'язання професійних завдань, є одним із важливих засобів підвищення якості підготовки фахівців морських ВНЗ, здатних застосовувати у практичній діяльності досягнення науково-технічного прогресу, а відповідно швидко адаптуватися до сучасних умов розвитку економіки, вимог світового ринку праці.

Подальшого вивчення та дослідження потребують питання, пов'язані з формуванням науково-дослідницького середовища морського ВНЗ з урахуванням інноваційних форм організації наукової роботи студентів.

Література:

1. Квиткина Л. Г. Научное творчество студентов: роль научно-исследовательской работы в повышении качества подготовки специалистов : [монография] / Л. Г. Квиткина. – М. : Издательство МГУ, 1982.–107 с.
2. Козловський Ю. М. Педагогічні основи наукової діяльності вищого навчального закладу / Ю. М. Козловський. – Л. : СПОЛОМ, 2010. – 24 с.
3. Кремень В. Г. Вища освіта в Україні / В. Г. Кремень, С. М. Ніколаєнко. – К.: Знання, 2005. – 341 с.
4. Крушельницька О. В. Методологія та організація наукових досліджень : [навч. посібник] / О. В. Крушельницька. – К. : Кондор, 2003. – 192 с.
5. Кулакова М. В. Формування готовності до професійної діяльності в майбутніх фахівців у вищих морських навчальних закладах: автореф. дис.. на здобуття наук ступеня канд..пед. наук: спец 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / М. В. Кулакова. – Одеса, 2006. – 20 с.
6. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://mon.gov.ua/images/files/news/12/05/4455.pdf>.
7. Сущенко Л. О. Науково-дослідна діяльність як фактор професійного розвитку майбутнього фахівця [Електронний ресурс] / Л. О. Сущенко. – Режим доступу:http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/pfto/2011_14/files/P1411_34.pdf.

Дягилева Е.С.

НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКАЯ РАБОТА КУРСАНТОВ КАК ВАЖНАЯ СОСТАВЛЯЮЩАЯ НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОЙ СРЕДЫ ВУЗА МОРСКОГО ПРОФИЛЯ

В статье рассматривается проблема научно-исследовательской работы курсантов высших учебных заведений морского профиля. Автор обосновывает, что осуществление качественной профессиональной подготовки, формирование профессиональных компетентностей конкурентноспособного специалиста морского профиля невозможно без взаимодействия учебной-воспитательной и научно-исследовательской составляющих. Раскрыта сущность научно-исследовательской работы курсантов как неотъемлемой

составляющей научно-исследовательского среды морского высшего учебного заведения, основные направления ее осуществления и условия организации.

Ключевые слова: научно-исследовательская работа, научно-исследовательская среда, курсанты, высшие учебные заведения морского профиля.

Dyagileva O.S.

SCIENTIFIC-RESEARCH WORK OF STUDENTS AS AN IMPORTANT CONSTITUENT OF THE SCIENTIFIC-RESEARCH ENVIRONMENT OF MARITIME PROFILE HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTION

The problem of scientific-research work of students of higher educational institutions of the maritime profile is considered in the article. It is substantiated that the implementation of good quality training, forming of professional competences of the specialist of maritime profile is impossible without interaction of the educational and scientific-research components, because only under such circumstances higher maritime educational institutions graduate specialists who are up the requirements of scientific and technical progress, modern sociocultural norms, and the global labor markets heads. The essence of cadets' scientific-research work as an integral part of the scientific-research environment of the maritime university is described the main directions of its implementation and the conditions of the organization are outlined. The author singles out the following productive directions for research cadets: participation in the implementation of scientific research departments, in all-Ukrainian olympiads and competitions of student's scientific works, approbation of results of scientific research cadets at student conferences, workshops etc. Regular way purchases of scientific knowledge, abilities and skills help future specialists form relevant competence for selected activities in the marine sector, they contribute to the development of creative personality traits, creation of conditions for the generation of ideas and the ability to implement them in practical activity. With this aim, the formation of corresponding scientific environment in higher education institutions of maritime profile.

Key words: research, scientific-research environment, students, higher education institutions of maritime profile.

Рецензент: Слюсаренко Н.В.

УДК 377.5

Жорова І.Я.*

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ЦІННОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЯК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

У статті розглянуто психолого-педагогічні основи формування професійних цінностей майбутнього фахівця.

Автором проаналізовано зміст поняття «цінність» і визначено складові системи професійних цінностей, яка включає цінності-цілі, цінності-засоби, цінності-відносини, цінності-знання, цінності-якості.

У статті також розкрито зміст педагогічних технологій (контекстного навчання, проектної діяльності, розвитку критичного мислення, евристичного навчання, продуктивного навчання, ігрового моделювання, групового навчання, кооперативного навчання), застосування яких сприяє формуванню професійних цінностей майбутніх фахівців.

Ключові слова: професійні цінності, індивідуальна особистісна система професійних цінностей, підготовка майбутніх фахівців, педагогічні технології.

* © Жорова І.Я.*